המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קח.

ואם לאו לא מספני להו. אין להם מהלך בעבר זה והולכין על כרמן דרך שפתו השנית שהרי על כרמן כשהולכין כנגד היער של עכו"ס ילכו בשפתו השניה ולכשיגיעו כנגד שלי למה יטרימו לעבור את רוחב המים והרי הן צריכין לחזור ולעבור לד אחר כשלבה הקלילה (א): חוף דהוף אכא. יער שהמים רבה בר רב הונא לפי שאין העליונים והתחתונים קוללין ורבה בר רב נחמן לא היה יודע שכן היה שיהא עליון ותחתון של עכו"ס המושל: יד הסריס והסגניס. פסוק הוא בספר עזרא: פיקוץ ענפיה. ימותו בניו: לאגלי גפא. הכל מסייענין לגדול חומת העיר ולהעמיד שעריה אלא יכנס לבא שונאים לעיר: אגלי. שערים כמו ברכות (דף כח.) טרוקו גלי: גפא. שתיתת העיר כדתנן לעיל (דף כה:) מלא אחר הגפה גוחלות: לא לריכי נטירותא. תורתו משמרתו כדכתיב (משלי ו) בשכבך תשמור עליך: (ב) לכריא דפתיא. לכרות מעין או בורות למים לשתות: ואפילו מרבנן. שהרי גם הם לריכים לשתות. ועל שם כלי ששותין בו משקין שקורין פתיא בלשון ארמי קרי ליה כריא דפתיא: דלא נפקי באכלוזא. שאין יוצאין בעלי בתים עצמן באכלוזא ובאוכלוזא לחפור אלא גוזבין מעות ושוכרין פועלים: לאו בני מיפק באוכלוזא. גנאי הוא להן: לכריא דבהרא. כשמעלת שרטון וטופלים בה אבנים ומעבבין מרוצת המים וכורין ומנקין אותו להעביר מכשולין: פפאי מסייעי לעלאי. כשהעליונים מתקנין כנגדן למעלה יש על התחתונים לסייען שמכשולין העליונים מעכבים מים מלירד נמצא תיקון העליונים לעזרת התחתונים: אבל העליונים אין לריכין לסייע אם התחתונים. כשמתקנין למטה שתיקון של מטה אינו לעזרת עליונים אלא לרעתם שכל זמן שהמים רלים למטה הנהר מתמעט למעלה והשדות שלהן מתייבשות: ואילופא במיא דמיטרא. כגון נעיר שהמים קשים להרבות טיט ונקלקל את הדרכים ועושין להם חרין במורד להוריד המים חוץ לעיר אם נתקלקל החרין כנגד התחתונים וכורין להם העליונים לריכים לסייע את התחתונים לכרות כנגדן שכל זמן שלא ירדו המים התחתונים חוץ לעיר יעמדו העליונים במקומן אבל תחתונים אין להן לסייע לעליונים לכרות למעלה שכל זמן שלא ירדו העליונים למטה טוב להן לתחתונים: ומתקנת לעצמה. בפני עצמה כשמגעת כנגדה אין אחר מסייעה: המקלחות מים. מים קרוחין מי מטר: לביב אחד. חרין מתוקן להוריד מי גשמים בו: כולן מתקנות עם התחתונה. מסייעות אותה לתקן כנגדה כדפרישית לעיל: האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא. כשני הפרסים היה הקרקע מופקר לכל הקודם להחזיק בו ולפרוע למלך טסקא דהוא מם של קרקע. ואם בא אחד ומחזיק על שפת הנהר מקום שהפיגות עולות לגמל וצריך מקום פנוי הרבה לפורקי משאות לספיגות ולטוענין מתוכן ומוליאין וזה החזיק לבנות שם בנין או לחרוש ולזרוע: חליפא הוי. שמקלקל מקום לרבים: אכל סלוקי. מדינא לא מסלקינן ליה: והאידנא דכתבי פרסאי. לאותן הלוקחין שדות שעל שפת הנהר קני לך השדה עד תוך הנהר מלא זורא הסוס והלוקחין גודרין גדרין רחוק מן הנהר שלא לקלקל את מקום הרבים ואם בא אחד והחזיק מן הגדר ולגד הנהר מסלקין ליה לפי שהיא קנויה לבעל הגדר עד תוך המים: ביני אחי. שדה העומדת ליקח בטסקא ושדות שני אחים סמוכין לה מכאן ומכאן: ואי משום דינא דכר מצרא. אם אינו לא אחים ולא שותפים אלא מכח מצרנות באין על המחזיק ואומרים אנו היינו מצפים לקחתה שאנו צריכין לקרקע וטוב לכל אחד לקנות בסמוך לו ולא ליקח במקום אחר: לא מסלקינן ליה. דלא איכפת לן לדינא דכר מצרא כלל: ועשיה היסר והטוב. דכר שאי אתה נחסר כ"כ שתמצא קרקעות במקום אחר ולא תטריח על בן המצר להיות נכסיו מלוקין: אמא לאימלוכי ביה. שדה היולאה לימכר ובא אחר ונטל רשות מבן המצרן וא"ל זול זכון: נהרדעי אמרי צריך למקני. דאי לא קנה מיניה מני אמר ליה משום הייתי כך כדי להעמידה על דמים הראויין לה שאם באתי אני אצל הבעלים היה מעלה לי בדמים בשביל שחביבה עלי: השתא דאמרת צריך למיקנייה מיניה. א"כ אין קניינו של זה כלום אם אייקר או זול הרעה ברשותה דבר מצרא אייקר או זול ולא יוסיף ולא יגרע הלוקח מלקבל דמים שנתן בה דכי אייקר רווחא דבר מצרא הוא וכי זול פסידא דבר מצרא הוא: ואי לא יהיב ליה מאתן. דגבי דהאי הוא דאחזיל: בי מילעי דנכסי. של מוכר. שדות המוכר מקיפות לה מכל לד: חזינן אי עידית היא. דבר העשוי לימכר לעצמו שאינו דומה לשאר שדות הסמוכות לה: זביניה זביני. ואין מצרני המוכר יכולים לסלקו שהרי יש ביניהן הפסק: ואי

ליקוץ ענפיה. שזה היה אותו יער עצמו של פרזיק רופילא ולא היתה ידו במעל כלל ולכך קילל: האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא. קיבל בטסקא מן המלך כדפי' בקונטרס ולהכי קאמר דאחזיק ולא קאמר דזכין כדאמרינן לקמן זכין במתנה זכין מעכו"ס וכן הלי מלן דאחזיק ביני אחי דבסמוך מפר"ת דוקא באחזיק שהיתה קרקע הפקר וקבלה מן המלך בטסקא לא מסלקינן ליה ולרב נחמן דוקא ביני אחי מסלקינן ליה שעשה יותר מדאי שלא כהוגן להחזיק ביני אחי אבל משום מצרנות לא מסלקינן ליה דלא שייך כאן ועשית היסר והטוב כיון שיוכלו לקבל מן המלך ולא משו אבל במכר מודים הם כ"ע דשייך דינא דבר מצרא דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה דמצרן שהיו הבעלים רוצים למכור ובהדדי סבדי דאפילו הכא שייך ועשית היסר והטוב והשתא אתי שפיר הא דאמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן בשמעתין אין אותה לקרקעות דאמצרנות קאמר כדמוכח בכתובות בפ' אלמנה (דף לט: ע"ש ושם ד"ה ה"ג) דקאמר רבא גבי טעה השלית והאמר מר אין אותה לקרקעות גבי מצרנות שהוא כעין שלית שהמקח לא יהיה שלו ואין צריך לדחוק כפי' הקונטרס דרב נחמן לית ליה דינא דבר מצרא: והאידנא דכתבי פרסאי. לא כפירוש הקונטרס דמפ' דמסלקינן ליה שהראשון קנאו מן המלך אלא דמסלקינן ליה לבא להחזיק לכתחילה משום דכתבי פרסאי כו' חייסינן שלא יבא להחזיק עד תוך הנהר כמו שכותב לו המלך ויעכב הילוך הספינות וביאתן לגמל וקנסינן ליה משום הכי להסתלק מכולה לקתא אפילו ממה שאין לגהר: מזבינן

דמפ' דמסלקינן ליה שהראשון קנאו מן המלך אלא דמסלקינן ליה לבא להחזיק לכתחילה משום דכתבי פרסאי כו' חייסינן שלא יבא להחזיק עד תוך הנהר כמו שכותב לו המלך ויעכב הילוך הספינות וביאתן לגמל וקנסינן ליה משום הכי להסתלק מכולה לקתא אפילו ממה שאין לגהר: מזבינן

ואי לא לא מיסתגי להו רבה בר רב נחמן הוה קא אזיל בארבא חזא ההוא אבא דקאי אגודא דנהרא אמר להו דמאן אמרו ליה דרבה בר רב הונא אמר [1]ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה אמר להו קוצו קוצו אתא רבה בר רב הונא אשכחיה דקייץ אמר מאן קצייה תקוץ ענפיה אמרי כולהו שני דרבה בר רב הונא לא אקיים ליה זרעא לרבה בר רב נחמן [2]אמר רב יהודה [3]הכל לאיגלי גפא ואפילו מיתמי [4]אבל רבנן לא מ"ט רבנן [5]לא צריכי נטירותא [6]לכריא דפתיא ואפילו מרבנן ולא אמרן אלא דלא נפקי [7]באוכלוזא [8]אבל לאוכלוזא לא דרבנן לאו בני מיפק באוכלוזא נינהו אמר רב יהודה לכריא דנהרא תתאי מסייעי עילאי עילאי לא מסייעי תתאי וחילופא במיא דמיטרא תניא נמי הכי [9]חמש גנות המסתפקות מים ממעין אחד ונתקלקל המעיין כולם מתקנות עם העליונה נמצאת התחתונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה [10]וכן חמש חצרות שהיו מקלחות מים לביב אחד ונתקלקל הביב כולן מתקנות עם התחתונה נמצאת העליונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה אמר שמואל האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא חציפא הוי סלוקי לא מסלקינן ליה והאידנא דקא כתבי פרסאי קני לך עד מלי צוארי סוסיא מיא סלוקי נמי מסלקינן ליה אמר רב יהודה [11]אמר רב האי מאן דאחזיק ביני אחי וביני שותפי חציפא הוי סלוקי לא מסלקינן ליה ורב נחמן אמר [12]נמי מסלקינן ואי משום דינא דבר מצרא לא מסלקינן ליה נהרדעי אמרי [13]אפילו משום דינא דבר מצרא מסלקינן ליה משום שנאמר [14]ועשית הישר והטוב בעיני ה' אתא אימליך ביה אמר ליה איזיל איזבון ואמר ליה זיל זבון צריך למיקנא מיניה או לא [15]רבינא אמר לא צריך למיקנא מיניה נהרדעי אמרי צריך למיקנא מיניה [16]והלכתא צריך למיקנא מיניה השתא דאמרת צריך למיקנא מיניה אי לא קנו מיניה [17]אייקור וזול ברשותיה זבן במאה ושוי מאתן [18]חזינא אי לכולי עלמא קא מוזילא ומזבין יהיב ליה מאה ושקיל ליה ואי לא יהיב ליה מאתן ושקיל ליה [19]זבן במאתן ושויא מאה סבור מינה מצי אמר ליה [20]לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי [21]הכי אמרי נהרדעי משום דרב נחמן [22]אין אונאה לקרקעות זבין ליה גריוא דארעא במיצעא נכסיה [23]חזינן אי עידית היא אי זיבורית היא זביניה זביני ואי

מסורת הש"ס

(א) ב"מ ח., (ב) [פס ז: ח.], (ג) כמו מוכלפא פי' המון עם, ערוך, (ד) זו היא גירסת הרא"ש אבל הר"ר ל"ג אמר רב, (ה) ברב אלפס איתא רב נחמן ומכאן לאיה לפי' ר"ת ועי' בתוספות, (ו) עי' תוספות מתוכת לח. ד"ה אלמנה וכו', (ז) קידושין מג: וש"נ, (ח) כתובות לט: ע"ש תוס'. קדושין מג.

תורה אור השלם

(ו) כי נשאו מבנתיהם להם ולבניהם והתערבו זרע הקדש בעמי הארצות ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה:
עזרא ט ב
(2) ועשית הישר והטוב בעיני יי למען ייטב לך ובאת וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע יי לאבתיך: דברים ו יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואם לאו וכו' כשלמ' הקצ"ר ל"ל והס"ד, (ב) ד"ה לכריא הד"ח עם ד"ה ואפי' מרבנן וכו' ששותין בו שקורין כל"ל ומיכת משקין נמתק:

מוסף רש"י

הכל לאגלי גפא. לשערי חומות העיר להניח בהן דלתות, אגלי, דלתות, כמו טרוקו גלי, נפא, פתיחה, כמו מלא אחר הגפה (ב"ב ח.), לכריא דפתיא. תפילת טור לשתות מים ועל שם הכלי המוזכר שם בכור תמיד לשתות בו עוכרי דרכים, קורבו פתיא (שם), ואפילו מרבנן. שהכל צריכין למים (שם). דלא נפקא באוכלוזא. שאין הן עצמם יוצאין בהכרח לחפור, אלא שוכרים פועלים (שם).

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פ"ו מהלכות שכנים הלכה ו סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קפב סעיף ד:
נג ב ג מיי' שם ופ"ו מהלכות מ"מ הלכה י סמג שם סי' יב טוש"ע ר"ד סי' רמג סעיף ב וטוש"ע מ"מ שם:
נד ד מיי' שם פ"ו מהל' מ"מ הלכה י וסמג שם טוש"ע מ"מ שם וטור ש"ע ר"ד שם סעיף ו וסעיף ב:
נה ה מיי' פ"ג מהלכות שכנים הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קע סעיף ו:
נו ו מיי' שם סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קפא סעיף ו וטור מ"מ סי' קע:
נז ז מיי' שם פ"ב הלכה ד ופ"ו מהל' מ"מ הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קפב סעיף ה:
נח ח מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ו:
נט ט מיי' שם פ"ב הלכה ט (והל"כ) סמג שם טוש"ע שם סעיף כט:
ס י מיי' שם הלכה ד סמג שם טור וש"ע שם סעיף ו:
סא כ ל מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ז (רב אלפס בלון ועוד במילתן פ"ד לד:)
סב מ מיי' שם פ"ג הלכה ה סמג שם טור וש"ע מ"מ שם סעיף כח:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com